

YTTRANDE

Datum
2021-06-14

Dnr
2021/3729

Högsta domstolen
hogsta.domstolen@dom.se

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 28

INKOM: 2021-06-14
MÅLNR: Ö 597-21
AKTBIL: 6

Mål nr Ö 597-21; AA ./ Justitiekanslern angående förordnande av målsägandebitråde

Med anledning av Högsta domstolens föreläggande yttrar sig Justitiekanslern enligt följande.

Inställning

Justitiekanslern motsätter sig ändring av hovrättens beslut.

Skälen för Justitiekanslerns inställning

Den rättsliga regleringen

I mål om brott enligt 3 kap. brottsbalken på vilket fängelse kan följa ska målsägandebitråde förordnas om det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av ett sådant biträde (1 § 2 lagen, 1988:609, om målsägandebitråde).

Enligt 1 a § första stycket samma lag upphör ett målsägandebitrådes förordnande när tiden för att överklaga domen i målet har löpt ut. Av andra stycket följer att om åklagaren eller den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen, ska ett målsägandebitråde förordnas i högre rätt under de förutsättningar som anges ovan. Vid bedömningen av om målsäganden har behov av ett målsägandebitråde i högre rätt ska det även beaktas om målsäganden ska höras, vad som ska prövas i fråga om enskilt anspråk och om det finns något annat särskilt skäl.

Den särskilda regleringen av målsägandebitråde i högre rätt motiveras av att behovet av ett målsägandebitråde ofta är mindre i hovrätten än i tingsrätten. I förarbetena framhålls bl.a. att målsägandebitrådet funktion som ett stöd under huvudförhandlingen oftast inte är aktuell eftersom målsäganden i de flesta fall inte närvarar vid huvudförhandlingen i hovrätten (se prop. 2017/18:86 s. 25 f.).

Beträffande behov av målsägandebitråde i hovrätten på grund av ett enskilt anspråk uttalas i förarbetena bl.a. att skadestandsfrågorna vanligen är mer renodlade och klarlagda i hovrätten än i tingsrätten, vilket gör att åklagaren i många fall kan föra målsägandens talan. Är det fråga om mer komplicerade

skadestandsfrågor där det krävs utförlig argumentation eller mer ingående genomgång av skriftlig bevisning, kan det dock vara mer ändamålsenligt att ett målsägandebiträde förordnas. (Se a. prop. s. 25 f. och 47)

Det kan påpekas att ett målsägandebiträdes uppdrag kvarstår i hovrätten om tingsrättens dom överklagas endast i fråga om enskilt anspråk. Uppdraget kvarstår även i de fall där talan om enskilt anspråk avskiljs för att handläggas enligt reglerna för tvistemål och domen i det målet sedan överklagas. Målsägandebiträdets uppdrag upphör alltså endast om åklagaren eller den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen. Att olika regler gäller för dessa situationer motiveras av att målsäganden ofta bör kunna få ett lika gott stöd med det enskilda anspråket genom åklagaren, när domen har överklagats i ansvarsdelen. (Se a. prop. s. 26 och 28.)

Om endast den tilltalade har överklagat en fällande dom och i skadestandsdelen enbart gör gällande att yrkandet ska ogillas vid frikännande dom är målsägandens behov av målsägandebiträde i skadestandsdelen i regel mindre. Ett större behov kan ofta antas föreligga om såväl åtalet som det enskilda anspråket har ogillats och domen överklagas i båda delarna. Detsamma gäller när målsäganden i hovrättens brottmål yrkar fullt bifall till ett skadeståndsyrkande som han eller hon endast haft delvis framgång med i tingsrätten (NJA 2020 s. 141, p. 22 och 23).

När det gäller frågan om det finns behov av ett målsägandebiträde av något annat särskilt skäl kan det faktum att målsäganden biträtt åtalet vid tingsrätten eller hovrätten utgöra ett särskilt skäl som kan beaktas vid prövningen. Det räcker dock inte att bara ha biträtt åtalet om det inte har kommit till något konkret uttryck, t.ex. genom att målsäganden lagt fram egen utredning, åberopat bevisning, justerat åtalet eller framställt ett eget påföljdsyrkande (a. prop. s. 29 och 47 f. och NJA 2018 s. 922, p. 20). Även behov av förnyade förhör med andra personer än målsäganden kan utgöra särskilda skäl (a. prop. s. 28 och 47).

Det aktuella fallet

I detta fall har den tilltalade överklagat tingsrättens dom såväl i ansvarsdelen som i skadestandsdelen. AA har genom sitt målsägandebiträde anslutningsvis överklagat domen och yrkat att hovrätten skärper straffet samt fullt ut bifaller hans vid tingsrätt förda skadeståndstalan. Åklagaren har inte överklagat domen.

Justitiekanslern bedömer att omständigheterna är sådana att det kan anses föreligga ett behov av målsägandebiträde enligt 1 § 2 lagen om målsägandebiträde. Eftersom den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen kan ett målsägandebiträde förordnas för AA om behov av ett sådant biträde kan anses föreligga även i hovrätten enligt 1 a § andra stycket 1–3.

Såvitt framkommit ska målsäganden inte närvara vid huvudförhandlingen i hovrätten och några nya förhör ska inte hållas. Det finns därför inte i det hänseendet behov av målsägandebiträde (1 a § andra stycket 1 och 3).

När det gäller det enskilda anspråket kan det konstateras att AA:s skadeståndsyrkande inte fått fullt bifall i tingsrätten men att det inte heller är av mer komplicerat slag där det krävs någon utförlig argumentation. AA har dessutom inte åberopat någon omfattande skriftlig bevisning i den delen. Till det kommer att åklagaren har förklarat sig villig att föra målsägandens skadeståndstalan för det fall ett målsägandebiträde inte förordnas (jfr NJA 2020 s. 141, p. 28). Det finns därför inte behov av ett målsägandebiträde i anledning av vad som ska prövas i fråga om det enskilda anspråket (1 a § andra stycket 2).

När det gäller frågan om det finns behov av ett målsägandebiträde av något annat särskilt skäl (1 a § 3) kan det konstateras att AA har biträtt åtalet såväl i tingsrätten som i hovrätten. Utifrån det underlag som Justitiekanslern har tillgång till framstår det dock inte som att målsägandens biträde av åtalet har kommit till något konkret uttryck i tingsrätten eller hovrätten genom att AA t.ex. lagt fram någon egen utredning, justerat åtalet eller framställt ett eget påföljdsyrkande. AA har åberopat egen bevisning men det har skett i anledning av hans skadeståndsyrkande, till styrkande av att han drabbats av ett psykiskt lidande med anledning av brottet samt till styrkande av att ersättning ska utgå för lyte.

Anförda omständigheter talar sammanfattningsvis, enligt Justitiekanslerns bedömning, emot att AA kan antas ha behov av målsägandebiträde i hovrätten.

Med dessa synpunkter överlämnar Justitiekanslern målet till Högsta domstolens bedömning.

Ärendet har föredragits av Nedim Salcic. I ärendets beredning har också byråchefen Anneli Skoglund deltagit.

Mari Heidenborg

Enhet 2 Högsta domstolen

Från: registrator@jk.se
Skickat: den 14 juni 2021 10:46
Till: Enhet 2 Högsta domstolen
Ämne: Yttrande målnr Ö 597-21
Bifogade filer: 2021-3729 yttrande till HD.pdf

Original skickas per post.

Mvh

JK:s kansli